

“Waarom heb ik mijn kinderen niet bij me?”

Uitdagingen rondom uithuisplaatsing en terugplaatsing bij ouders met een licht verstandelijke beperking

Veronica Baljé¹

Femke van Burken²

Maroesjka van Nieuwenhuijzen³

Susan Branje⁴

Annemiek Harder⁵

Anita Gabriëls⁶

¹ Junior Onderzoeker bij Expect Jeugd – vbalje@pvj.nl

² Ambulant Werker bij William Schrikker Gezinsvormen

³ Senior Onderzoeker bij Expect Jeugd, en Bijzonder hoogleraar LVB, Ouderschap, en Jeugdbescherming, Universiteit van Amsterdam

⁴ Hoogleraar Ontwikkeling en Socialisatie in de Adolescentie, Universiteit Utrecht

⁵ Bijzonder hoogleraar Horizon-leerstoel Wetenschappelijk Onderbouwde Jeugdzorg en Onderwijs, Erasmus Universiteit Rotterdam

⁶ Bestuursadviseur bij Jeugdbescherming west, en promovendus Besluitvorming bij Uithuisplaatsing, Erasmus Universiteit Rotterdam

SAMENVATTING

Kinderen van ouders met een licht verstandelijke beperking (LVB) worden vaker uit huis geplaatst en gaan na een uithuisplaatsing minder vaak terug naar huis dan de reguliere populatie. Dit vraagt om een aangepaste aanpak van professionals met aandacht voor de specifieke behoeften van deze gezinnen. Vier thema's — wantrouwen, betrokkenheid, contactherstel en adequate hulp — spelen een rol in uithuisplaatsing en terugplaatsing bij deze gezinnen. In dit artikel reflecteren we samen met ervaringsdeskundige Femke op hoe deze thema's als belemmerend worden ervaren door ouders met een LVB. Femke benadrukt het belang van duidelijke communicatie en het versterken van wat deze ouders wél kunnen. We bespreken het belang van een aanpak die ouders met een LVB beter ondersteunt in hun ouderrol, met specifieke aandacht voor hun mogelijkheden en ruimte voor gevoelens. Langdurige ondersteuning is hierbij essentieel om de betrokkenheid en het vertrouwen van ouders te vergroten en de belemmeringen te verminderen.

INLEIDING

Femke's ouders hebben een licht verstandelijke beperking (LVB), maar zij zelf niet. Toen ze 3 jaar oud was, werd ze uit huis geplaatst en ging ze bij haar oom en tante wonen. Na twee jaar bleek dat niet langer haalbaar, en verhuisde ze naar een pleeggezin. Nu, jaren later, zet Femke zich als hulpverlener in voor gezinnen van ouders met een LVB. Ze wil het verschil maken voor kinderen die opgroeien in een situatie die vergelijkbaar is met die van haar jeugd. “*Deze doelgroep spreekt me heel erg aan, omdat deze ouders héél graag voor hun kinderen willen zorgen, maar dat niet zo goed kunnen zonder hulp*”, vertelt Femke.

Expect Jeugd heeft kwalitatief onderzoek gedaan naar de factoren die uithuisplaatsing en thuisplaatsing belemmeren (Baljé et al., 2023). In dit onderzoek is er een kwa-

litatieve dossieranalyse uitgevoerd op 14 dossiers om het besluitvormingsproces rondom de uithuisplaatsing in beeld te brengen, gevolgd door semigestructureerde interviews met vijf ouders (waarvan drie ouders met een LVB) en zes jeugdbeschermers om hun ervaringen rondom de uithuisplaatsing uit te vragen. In dit artikel bespreken we welke belemmerende factoren uit het onderzoek een rol spelen bij gezinnen van ouders met een LVB, gebaseerd op de ervaringen van deze ouders zelf. We reflecteren daarbij op deze factoren vanuit Femke's perspectief als dochter van ouders met een LVB en hulpverlener, waarbij we aanbevelingen doen om deze belemmerende factoren te beperken.

UITHUISPLAATSING BIJ OUDERS MET EEN LVB

Kinderen van ouders met een LVB worden vaker uit huis geplaatst tijdens een ondertoezichtstelling: 54% tegenover 31% in de reguliere populatie, blijkt uit cijfers van William Schrikker Jeugdbescherming & Jeugdrechtshulp (WSS JB&JR) en De Jeugd- en Gezinsbeschermers (DJGB), twee gecertificeerde instellingen (GI's) voor jeugdzorg (zie [Kader 1](#)). Femke: *“Dat is bijna 1 op de 2. Ik vind dat best veel. Aan de andere kant zegt dat ook wel iets, deze ouders willen het heel graag, maar het lukt dus niet.”*

De cijfers van de GI's geven laten zien dat ouderproblematiek vaak zwaarder is bij gezinnen waar één of beide ouders een LVB heeft. Dit vraagt om een andere aanpak, waarbij maatwerk en begrip voor de specifieke uitdagingen van deze gezinnen centraal staan. Femke: *“Deze ouders hebben vaak trauma's die ze zelf helemaal niet goed verwerkt hebben. En als je je trauma's zelf niet goed hebt verwerkt, dan heeft dat heel veel effect op jouw kind, en de hechting met je kind. Het is belangrijk dat daar goed naar gekeken wordt.”*

KADER 1: ONDERTOEZICHTSTELLING EN UITHUISPLAATSING (NEDERLANDS JEUGDINSTITUUT, Z.D.)

De ondertoezichtstelling (OTS) is de meest toegepaste jeugdbeschermingsmaatregel. Een kinderrechter kan deze maatregel opleggen wanneer de veiligheid en ontwikkeling van een kind ernstig in gevaar zijn. De maatregel wordt uitgevoerd door een gecertificeerde instelling (GI) voor jeugdzorg. Een jeugdbeschermer van deze instelling adviseert de ouders over de opvoeding en kan indien nodig jeugdhulp inschakelen. Hoewel ouders het gezag over hun kind behouden tijdens een OTS, zijn ze wel verplicht om de adviezen en aanwijzingen van de jeugdbeschermer op te volgen. De OTS is gericht op het verbeteren van de thuis-situatie. Als dit niet lukt, kan de kinderrechter besluiten tot een uithuisplaatsing.

Wanneer de situatie niet voldoende verbetert tijdens de OTS, kan de rechter een gezagsbeëindigende maatregel (voogdij) uitspreken, waarna ouders het gezag verliezen en het kind vaak in een (netwerk)pleeggezin, gezinshuis of residentiële instelling blijft wonen.

BELEMMERINGEN

Het kwalitatieve onderzoek laat vier thema's zien die als belemmerend worden ervaren rondom uithuisplaatsing en thuisplaatsing. Deze thema's spelen bij alle gezinnen, óók als ouders geen LVB hebben:

- 1. Wantrouwen:** Ouders ervaren vaak wantrouwen richting hulpverleners, wat samenwerking bemoeilijkt en de bereidheid om mee te werken vermindert. Dit wantrouwen hangt in belangrijke mate samen met een soms niet-open houding en statische mindset van een professional, waarbij een professional niet altijd gelooft in het leer- en ontwikkelingsvermogen van ouders met een LVB.
- 2. Beperkte betrokkenheid:** Ouders voelen zich vaak niet betrokken bij beslissingen, waardoor ze ervaren dat er over hen wordt beslist in plaats van met hen.
- 3. Problemen bij contactherstel:** Het herstellen van contact tussen ouders en kind is lastig door invloed van hulpverlening, wat het proces om weer thuis te gaan wonen bemoeilijkt.
- 4. Tekort aan adequate hulp:** Ouders hebben het gevoel niet tijdig de juiste hulp te ontvangen door lange wachtlijsten en frequente wisselingen van hulpverleners.

De vier thema's zijn niet los van elkaar te zien. Wanneer ouders zich niet betrokken voelen, ontstaat er wantrouwen. De weerstand die daaruit volgt bemoeilijkt de inzet van hulp en het herstellen van contact tussen ouder en kind. Hieronder gaan we dieper in op hoe deze thema's een rol spelen bij gezinnen van ouders met een LVB.

WANTROUWEN

Wantrouwen tussen ouders en hulpverlener is een belangrijk thema rondom uithuisplaatsing en thuisplaatsing, en dit speelt zeker ook bij ouders met een LVB. Eerdere negatieve ervaringen met jeugdzorg, zoals vanuit hun eigen jeugd of door wat ze in hun omgeving zien, spelen hierin ook een belangrijke rol. Het gevolg is dat er angst ontstaat; veel ouders vrezen dat hun kind hen zal worden afgenomen wanneer ze de hulpverlening toelaten en toegeven hulp nodig te hebben. Dit vormt een serieuze belemmering in de samenwerking met hulpverleners. Een moeder met een LVB vertelt:

“Wat je vroeger hebt meegemaakt, gaan ze ook bij je kinderen doen. Mijn broertje en ik zijn vroeger ook afgepakt en uit huis geplaatst.”

Ouders ervaren dat zodra jeugdzorg in beeld komt, de kans groot is dat hun kind uit huis wordt geplaatst, en dat een terugkeer naar huis daarna vrijwel uitgesloten is. Vanwege hun LVB voelen deze ouders zich vaak bij voorbaat kansloos. Een moeder met een LVB vertelt:

“Ik was 24 weken zwanger van mijn zoontje. Ik had een kennismakingsgesprek met de jeugdbeschermer. Zij had de conclusie: ‘Om eerlijk te zeggen kun je niet voor je zoon zorgen.’ Ik zei: ‘Waarom niet? Want het kind is nog niet eens geboren.’ Ze zegt: ‘Je kan het niet, want je hebt een beperking en je dochter heeft een beperking.’ Ze ging gelijk beoordelen.”

Femke geeft aan dat er in deze situaties soms nog beter gekeken kan worden naar oplossingen: *“Ik snap wel dat beslissingen soms genomen moeten worden in het belang van het kind. Maar dan is het belangrijk dat de hulpverlener kijkt naar wat er wél mogelijk is. Hoe kunnen we zorgen dat er goed contact is tussen ouder en kind? Want het is gewoon belangrijk dat deze moeder ook een rol speelt in het leven van haar kind. Misschien lukt het wél om een goede bezoekregeling op te starten.”*

Uit het kwalitatieve onderzoek blijkt dat de angst bij ouders met een LVB vaak hand in hand gaat met boosheid, wat zich vervolgens kan uiten in bedreigingen richting de jeugdbeschermer. Deze emotionele reacties zijn intens maar wel begrijpelijk, gezien de kwetsbare positie waarin deze ouders zich bevinden. Femke deelt: *“Bij mijn vader is er veel onmacht geweest, waardoor hij zich totaal tegen jeugdzorg ging keren. Hij dacht: ‘Ik kan toch niks goed doen.’ Hij kon zijn boosheid en verdriet nergens uiten. En dan was jeugdzorg degene waar hij dat tegen uitte, op de verkeerde manieren. Als hij op dat moment was gezien en gehoord, had dat hem veel rust gegeven.”* Ze voegt daaraan toe: *“Het is ook heel moeilijk. Een ouder kan zich niet onbeperkt agressief of bedreigend naar professionals opstellen. Je moet je grenzen stellen als professional, én tegelijkertijd moet je ruimte bieden aan de ouder. Daarin helpt het als je rustig blijft en duidelijk aangeeft wat je van de ouder verwacht.”*

Deze voorbeelden laten zien hoe belangrijk de houding en mindset van de jeugdbeschermer zijn. Door empathisch en professioneel te handelen, een open houding aan te nemen, en te geloven in het leer- en ontwikkelingsvermogen van ouders met een LVB — al dan niet met de juiste ondersteuning — kan de samenwerking verbeteren, wat de situatie voor zowel de ouders als het kind ten goede komt.

BEPERKTE BETROKKENHEID

Betrokkenheid is voor veel gezinnen een struikelblok; ouders voelen zich vaak niet gehoord of serieus genomen in het besluitvormingsproces. Voor ouders met een LVB speelt dit extra mee, omdat zij meer tijd en duidelijke uitleg nodig hebben om informatie te verwerken. Toch wordt er volgens ouders met een LVB vaak te weinig tijd genomen om uit te leggen wat er gebeurt en waarom bepaalde beslissingen worden genomen. Ouders met een LVB die begeleid wonen geven daarnaast aan dat zij liever hebben dat de communicatie via hun (woon)begeleiding verloopt, omdat deze hen helpt om alles beter te begrijpen. Ondanks dat ze dit duidelijk hebben aangegeven, wordt er toch vaak direct met hen zelf gecommuniceerd door de jeugdbeschermer. Dit alles leidt tot verwarring, onbegrip en wantrouwen, wat de situatie verergert. Femke reflecteert: *“Vaak lijkt het voor ouders met een LVB dat de hulpverlening tegenover ze staat. Maar het is belangrijk om aan ouders duidelijk te maken dat het kind centraal staat, en we daar allemaal samen omheen staan. Met z’n allen willen we het beste. Daarmee geef je ouders ook het gevoel dat je niet zomaar achter hun rug om beslissingen maakt, maar ze meeneemt in de beslissingen en uitlegt wat het betekent. En daarin is het belangrijk dat je er niet zomaar van uitgaat dat ze het wel snappen. Soms zeggen ouders dat ze het snappen, maar is dat niet zo. Dat merk je dan als je door gaat vragen. Dan begrijpen ze dus eigenlijk niet wat er nou van hun verwacht wordt, en dan doen ze het dus niet.”* Daarbij is het belangrijk om altijd in gedachten te houden dat de ‘doelgroep LVB’ een heel diverse doelgroep is waar iedereen weer andere behoeften heeft: *“Voor deze doelgroep heb je niet één richtlijn hoe je het moet doen.”*

Het creëren van een gevoel van betrokkenheid bij ouders hoeft niet altijd ingewikkeld te zijn. Zelfs binnen de kaders van een jeugdbeschermingsmaatregel is er ruimte om ouders te horen en serieus te nemen. De wens van ouders om betrokken te zijn komt vaak voort uit zorgen

over het welzijn van hun kind. Kleine gebaren kunnen hierin al een groot verschil maken. Het is belangrijk dat ouders voelen dat ze nog steeds een rol spelen in het leven van hun kind. Zo vertelt een moeder in het kwalitatieve onderzoek trots hoe haar zoontje op de schoolfoto de door haar meegegeven kleren draagt. Verder illustreert onderstaand voorbeeld een zorg van een moeder met een LVB die makkelijk weggenomen kan worden:

“Mijn zoon kreeg cola bij het pleeggezin. Ik zeg: ‘Dat wil ik niet hebben.’ Dat mag ik zeggen toch? Weet je hoeveel suiker daarin zit? Geef hem dan cola zero of light. Daar zit niet zoveel suiker in. In zero zit helemaal niks. Dat drinkt mijn vriend ook.”

Wanneer ouders niet goed worden meegenomen in het proces, begrijpen ze vaak niet waarom een uithuisplaatsing noodzakelijk is. Dit kan leiden tot wanhoop en frustratie, omdat ouders het gevoel hebben dat zij alles doen wat in hun vermogen ligt om voor hun kind te zorgen. Een moeder met een LVB vertelt daarover:

“Ze zeggen de hele tijd: ‘Je kan niet voor je kinderen zorgen, stop maar met vechten.’ Néé, ik wil graag mijn kinderen bij me hebben, dat is mijn grootste wens. Ik heb ook nog een kinderwens, dat weten ze. Ze zeggen: ‘Maar dan gaat dat kind ook bij je weggehaald worden.’ Dat is echt niet fijn. Wat heb ik verkeerd gedaan?”

Femke vertelt: *“Het is belangrijk dat je ouders goed uitlegt wat er gebeurt en ze meeneemt in het proces. Natuurlijk, ouders kunnen niet de beslissingen nemen, dat is aan de jeugdbeschermer. Maar ze kunnen wel gehoord en gezien worden en dat is belangrijk in zo’n situatie. Ik denk dat dat ook voor rust kan zorgen bij ouders.”*

PROBLEMEN BIJ CONTACTHERSTEL

Het herstellen van contact tussen ouders met een LVB en kind na een uithuisplaatsing is een ingewikkeld proces, waarbij er meerdere belemmerende factoren kunnen zijn.

Een eerste belemmering is dat het voor ouders met een LVB vaak moeilijk te begrijpen is waarom er weinig contact is met hun kind, vooral wanneer hulpverleners het contact beperken. Dit zorgt voor emotionele spanning en kan de band tussen ouders en kind verder onder druk zetten. Femke: *“Soms is het voor het kind wel beter als er weinig of geen bezoek is, maar ik snap ouders ook*

heel goed in die zin. Ze zeggen: ‘Er zitten altijd mensen bovenop. Ik kan nooit alleen zijn. Ik wil heel graag leuke dingen doen, maar ik kan dat niet laten zien.’ Maar het is niet zonder reden, dat dat niet kan. En ik denk dat dat heel goed uitgelegd moet worden aan de ouders.”

Een tweede belemmering voor contactherstel is de ouderrol van pleegouders. Ouders met een LVB geven aan dat ze het moeilijk vinden om te zien dat pleegouders een ouderrol op zich nemen. Het zien dat hun kind genegenheid opbouwt met een andere persoon roept vaak gevoelens van verwarring en verdriet op. Deze ouders worstelen met het gevoel dat ze hun plek als ouder verliezen, vooral omdat de contactmomenten met hun kinderen schaars zijn. Een moeder met een LVB vertelt hierover geëmotioneerd:

“Mijn dochtertje noemt de pleegmoeder mama. Dat doet me in mijn hart pijn. Mijn eigen kind die ‘mama’ zegt tegen iemand die haar niet heeft gecreëerd. En mijn zoontje vergeet mij nu langzaam.”

Femke vult aan dat dit voor het kind zelf ook ingewikkeld is: *“Ik zei dan papa, en dan reageerden er opeens twee papa’s. Dan dacht ik: ‘Ik bedoel jou niet, ik bedoel die papa.’ Je hebt een loyaliteit naar je biologische vader, maar ook loyaliteit naar je pleegvader. Dat is ook voor het kind best wel ingewikkeld. Als je wat ouder wordt, dan ga je dat echt wel voelen. Dan denk je ‘Ik moet uitkijken met wat ik zeg, want dat vindt die papa niet leuk.”*

Zouden die bezoeken dan zonder pleegouders kunnen? Femke ziet wel mogelijkheden: *“Aan de ene kant denk ik dat de aanwezigheid van een pleegouder voor die veiligheid zorgt voor het kind, want er is een veilige haven, iemand die het kind goed kent en band mee heeft opgebouwd. Aan de andere kant komt een kind ook in een loyaliteitsconflict. Je voelt dat gewoon als kind zijnde. Dus ik denk dat het voor ouders ook goed is om gewoon contactmomenten te hebben zónder pleegouders, en dat het bezoek begeleid wordt door een neutraal persoon.”*

Een derde belemmering voor het contactherstel is dat de bezoeksregeling ontoereikend of onduidelijk is. Ouders geven onder andere aan dat zij hun kinderen vaker willen zien. De afspraken over de bezoeksregeling zijn voor ouders met een LVB vaak verwarrend en stressvol, vooral wanneer deze afspraken niet worden nagekomen, wat, zo blijkt uit ons kwalitatieve onderzoek, gebeurt:

“Op een gegeven moment kreeg ik een brief van de rechter: om de twee weken zou ik mijn kind krijgen. Nu is hij al een maand niet geweest. Dan weer een maand wel, dan weer een maand niet. Er klopt iets niet. Ze doen alleen maar wat ze willen.”

Jeugdbeschermers merken daarentegen op dat bezoeken niet altijd doorgaan omdat ouders niet komen opdagen. Hoewel dit ook gebeurt, is het bij ouders met een LVB belangrijk om te onderzoeken of er onderliggende redenen zijn voor dit gedrag. Begrijpt de ouder wel echt wat er van hen wordt verwacht? En hebben ze de praktische mogelijkheden om zich aan de afspraken te houden, zoals het betalen van OV-kosten om naar de bezoekslocatie te komen? Femke benadrukt het belang van ondersteuning voor ouders in de bezoeken: *“Voor een goed bezoek met het kind is het belangrijk dat een ouder ook goede ondersteuning krijgt. Dus als een ouder het nodig heeft om in de ochtend een appje te krijgen met ‘gaat het allemaal lukken?’ – dan doe ik dat. Uiteindelijk is dat in het belang van het kind.”*

Een laatste, maar minstens zo belangrijke belemmering in het contactherstel is dat kinderen zonder beperking hun ouders met een LVB op een gegeven moment in ontwikkeling voorbijgaan. Kinderen van ouders met een LVB voelen zich vaak niet gehoord en begrepen door hun ouder, en naarmate ze ouder worden, wordt dit steeds moeilijker. Femke kan hier zelf goed over meepraten: *“Als jij als kind geen LVB hebt en je ouders wel, is dat lastig. Je groeit door, maar je ouders groeien niet met je mee. Op een gegeven moment ga je je ouders voorbij in denkvermogen, en dan verwacht je dingen van hen die ze niet kunnen waarmaken. Ik vind dat hulpverlening kinderen daarin beter moet ondersteunen, omdat je telkens weer teleurgesteld wordt door verwachtingen die je eigenlijk niet kunt hebben van je ouders.”*

Volgens Femke is het belangrijk dat hulpverleners dit onderwerp met het kind bespreken. Dit begint bij het uitleggen wat een LVB precies inhoudt – iets wat Femke zelf heeft moeten uitzoeken. Ze legt verder uit dat wanneer je als kind van ouders met een LVB te hoge verwachtingen hebt, je tijdens de bezoeken juist wordt teleurgesteld. Goede begeleiding in het bijstellen van deze verwachtingen kan de situatie juist verbeteren, zodat je als kind weer blij kunt zijn met het contact met je ouders. *“Het hielp mij heel erg dat ik wist: ze willen het héél graag, maar ze kunnen het niet.”*

Femke denkt dat er naast betere ondersteuning vanuit hulpverleners ook veel te winnen is met de inzet van ervaringsdeskundigen: *“Soms voelt het echt alsof je de enige bent. Ik had het heel fijn gevonden als ik met iemand contact kon krijgen die, net als ik, ouders had die beperkt waren. Als je dan een ervaringsdeskundige kunt inzetten aan wie je vragen kunt stellen of even mee kunt appen, zou dat heel erg helpen. Dan denk je: ‘oh, ik ben niet alleen.’”*

TEKORT AAN ADEQUATE HULPVERLENING

Een tekort aan adequate hulpverlening en wachtlijsten zijn bekende fenomenen in de jeugdzorg. Voor ouders met een LVB is naast adequate hulpverlening langdurige ondersteuning essentieel. Het kwalitatieve onderzoek laat zien dat geboden hulp na verbetering van de gezinssituatie weer wordt stopgezet. Bij ouders met een LVB leidt dit juist vaak tot een nieuwe escalatie van problemen. Daarnaast is het belangrijk dat hulpverleners oog hebben voor wat wél goed gaat bij deze ouders. Methodes zoals HouVast (www.houvast.nu), die zich richten op het versterken van ouderschap van mensen met een LVB en langdurige ondersteuning bieden, zijn hierbij van groot belang. Femke vertelt: *“HouVast vind ik een hele mooie methode. Daar wordt gekeken naar goed genoeg ouderschap en wat ouders wél kunnen, en de hulpverlener blijft ook langer betrokken bij het gezin. Er was bijvoorbeeld een situatie waar de school een gezond beleid had, dus het kind moest brood met gezond beleg mee. Maar het lukte de ouders niet om te bedenken wat gezond dan precies inhoudt. Toen heeft de HouVast-werker gekeken: Wat lukt deze ouder wél? Het lukte wél om 2 droge broodjes mee te geven. Dat ging goed. Toen is er met school overlegd dat de juf dan gezond beleg meeneemt. En zo is het goed genoeg.”*

Dit voorbeeld laat zien dat het informele netwerk, in dit geval de juf, ook een belangrijke rol speelt in de vaak praktische ondersteuning van deze gezinnen. Het versterken van het informele netwerk en het bieden van praktische ondersteuning kunnen ouders met een LVB helpen. Een moeder met een LVB geeft een voorbeeld:

“Mijn schoonmoeder helpt me. Als ik iets niet kan koken wat zij altijd kookt, dan zegt ze: ‘Nee, zo moet je het doen.’ Ik zeg ‘Oké, mam, wilt u het opschrijven?’ en dan schrijft ze het voor mij op.”

Daarbij is het belangrijk dat de LVB herkend wordt, wat helaas niet altijd gebeurt. Veel ouders met een LVB hebben geen diagnostisch traject doorlopen of identificeren zich niet met het label 'LVB' door het heersende stigma (zie ook Van Diggelen, 2022). Om deze ouders effectief te ondersteunen, is het belangrijk dat het informele netwerk en hulpverleners in de eerstelijnszorg en jeugdzorg, zoals het consultatiebureau, de school of de huisarts, beter in staat zijn de LVB te herkennen. Er is genoeg kennis materiaal beschikbaar, maar hulpverleners weten deze nog niet voldoende te vinden. Het is belangrijk dat hulpverleners meer kennis krijgen over wat het betekent om een LVB te hebben, en hoe ouders met een LVB goed ondersteund kunnen worden.

TERUG NAAR HUIS, OF ZO THUIS MOGELIJK?

De cijfers van de GI's tonen aan dat na een ondertoezichtstelling met uithuisplaatsing 26% van de kinderen van

ouders met een LVB terugkeert naar huis, vergeleken met 49% bij ouders zonder een LVB. De angst die deze ouders voelen rondom uithuisplaatsing en thuisplaatsing zijn dus niet ongegrond. Femke: *“Soms is het beter als je wel bij je ouders blijft wonen. Het is überhaupt een trauma als je weg moet bij je ouders, dat doet veel met je als kind, en dat blijft veel doen. Terwijl als je ‘met een zesje’ daar kan opgroeien, je hebt het goed, er wordt voldaan aan je basisbehoeften, en daarin worden ouders met een LVB ondersteund, dan denk ik dat het goed is als een kind thuis blijft wonen.”*

Soms zijn de problemen echter te groot, en is een terugkeer naar huis simpelweg niet mogelijk. Als het toch niet lukt, hoeft dit niet als een slechte uitkomst gezien te worden, vertelt Femke: *“In het begin is het echt kut dat je niet bij je ouders kan opgroeien. Maar naarmate je wat ouder wordt, snap je wel dat je niet bij je ouders kon opgroeien. Ik heb nu kansen gehad die ik anders niet had*

KADER 2: UITHUISPLAATSING ALS TRAUMA

Femke legt uit dat hulpverleners zich niet altijd realiseren dat een uithuisplaatsing op zichzelf een erg traumatische ervaring is die je de rest van je leven bij je draagt. Ook als die uithuisplaatsing ervoor zorgt dat je veiliger opgroeit. Het is daarom belangrijk om niet alleen te kijken naar wat een uithuisplaatsing oplevert, maar óók wat het kost. De ouders die aan het onderzoek hebben meegedaan hebben de uithuisplaatsing als traumatisch ervaren, wat de samenwerking met de hulpverlener niet ten goede komt. Een moeder met een LVB vertelt geëmotioneerd:

“Ik wil hem gewoon weer bij me hebben. Ik wil me weer rustig voelen. Hier voel ik me niet rustig mee. Ik heb elke dag weer die nachtmerries. Dat ik droom dat mijn zoon binnen komt wandelen. Dat hij tegen mij zegt: ‘ik ben hier, mama. Ik wil niet meer terug.’”

Een andere moeder met een LVB zegt:

“Ik kan hier niet slapen. Ik heb heel veel stress. Ik huil bijna elke dag om mijn zontje. Waarom heb ik mijn kinderen niet bij me? Mijn vriendinnen hebben allemaal kinderen en ik heb geen kinderen.”

De cijfers van de GI's laten zien dat 40% van de uithuisplaatsingen binnen de LVB-doelgroep starten met een crisis. Dit versterkt het trauma rondom uithuisplaatsing. Een moeder met een LVB vertelt hoe ze zich voelde toen haar zontje voor de tweede keer met crisis uit huis werd geplaatst:

“Ik dacht die dag dat hij mee werd genomen: ‘Ik pak een mes. Ik wil niet meer.’ Mijn vriend, mijn schoonouders en mijn ouders hebben het uit mijn handen genomen. Mijn nieuwe begeleider ook. Die zegt: ‘Doe het nou niet.’ Ik zeg: ‘Wat moet ik dan, de tweede keer dat mijn kind uit huis geplaatst wordt?’”

Een andere moeder met een LVB vertelt over de gevolgen van de spoeduisplaatsing, waar politie bij betrokken was:

“Ik was flauwgevallen en de ambulance heeft me naar het ziekenhuis gebracht. Dat was een hele zware periode voor mij. Toen het [de uithuisplaatsing] gebeurde was het net alsof mijn kind overleden was. Zo was mijn gevoel.”

Femke vertelt vanuit haar eigen ervaring: *“Dat je uit huis wordt geplaatst, is écht een trauma. Ik heb op latere leeftijd therapie gehad, maar ik denk dat het fijn is voor kinderen als je na een uithuisplaatsing gelijk hulp of therapie krijgt. Anders ga je het wegdrücken. Dat heb ik ook jarenlang gedaan. Toen ik naar mijn pleeggezin ging, had ik het gevoel dat ik goed genoeg moest zijn, zodat ik daar wél mocht blijven. ‘Ik doe maar lachen, ik doe maar lief, dan mag ik hier misschien wel blijven’, dacht ik. Alle verdrietige en boze gevoelens stop je dan weg. Op een gegeven moment voel je van alles in je lichaam zitten, maar je weet helemaal niet meer wat, omdat je het zó lang hebt weggestopt. Dat voelt heel benauwend. Terwijl als je na een uithuisplaatsing gelijk hulp krijgt, dan kan je het veel beter verwerken.”*

gehad. Ik heb een goede opleiding kunnen volgen, goede normen en waarden meegekregen, ik ben gezond opgegroeid, ik heb een veilige haven gehad, ik kon altijd terugvallen op mijn pleegouders. Terwijl als ik bij mijn eigen ouders had gewoond, dan had ik nooit de zekerheid gehad dat ik op hen terug kon vallen.”

Toch ziet Femke kansen in het zo thuis mogelijk laten opgroeien van kinderen van ouders met een LVB, bijvoorbeeld binnen het directe netwerk van de familie. Zelf werd ze op 3-jarige leeftijd in eerste instantie bij haar oom en tante geplaatst. Helaas escaleerde de situatie door de invloed van haar vader, waardoor ze na twee jaar werd doorgeplaatst naar een pleeggezin buiten het netwerk. Volgens Femke valt hier veel winst te behalen door betere begeleiding van ouders met een LVB: *“Ik ben eerst in een netwerkpleeggezin geplaatst, bij de zus van mijn moeder en haar man. Mijn vader vond het ontzettend moeilijk dat ik bij dat gezin ging wonen, dat opeens mijn oom de ‘vaderrol’ speelde. Hij ging mij tegen mijn oom opzetten, en toen ging het helemaal mis. Dat is ook uiteindelijk waarom ik daar niet meer kon blijven wonen. Als mijn vader daar meer begeleiding in had gekregen, dan had ik daar misschien helemaal niet weggehoeven. Want mijn oom en tante waren eigenlijk de beste plek voor mij toen. Uiteindelijk is het goedgekomen, en ben ik in een goed gezin gekomen. Maar ik denk wel dat je daar wat in had kunnen winnen. Dan had ik niet overgeplaatst hoeven te worden, wat nóg een trauma voor mij is geweest.”* (zie [Kader 2](#)).

CONCLUSIE

In dit artikel zijn de belemmerende thema's rondom uithuisplaatsing en terugplaatsing bij ouders met een LVB beschreven. Hoewel de ondersteuning ook goed verloopt en ouders de juiste begeleiding krijgen, blijkt uit de verhalen van ouders met een LVB dat er nog te vaak knelpunten zijn die aandacht verdienen. Daarom is het belangrijk dat er meer bewustwording komt voor de specifieke uitdagingen die deze ouders ervaren.

De uitdagingen rondom wantrouwen, betrokkenheid, contactherstel en adequate hulp hangen nauw met elkaar samen. Het is belangrijk om ouders met een LVB actief te betrekken bij het verloop van de jeugdbeschermingsmaatregel en de uithuisplaatsing. Hierdoor kan er ook meer vertrouwen komen vanuit ouders. Daarnaast is het bij ouders met een LVB belangrijk dat zij langdurige hulp krijgen, en dat er aandacht is voor de band tussen

ouder en kind, ook wanneer het kind uit huis geplaatst blijft. Hulpverleners kunnen verder aan de vertrouwensband met ouders werken door de nadruk te leggen op wat ouders wél kunnen, ervoor te zorgen dat uitleg helder en begrijpelijk is, en door ruimte te bieden voor de gevoelens van deze ouders. Femke benadrukt: *“Ik zie nog te vaak dat professionals te moeilijke woorden gebruiken of zaken te ingewikkeld uitleggen aan ouders met een LVB. Hierdoor begrijpen ze eigenlijk niet wat er van hen wordt verwacht, wat de situatie alleen maar verwarrender maakt. Mijn vader reageerde dan vaak uit onmacht. Hij werd boos en opstandig, terwijl hij eigenlijk gewoon gehoord en gezien wilde worden. Het is juist bij deze ouders heel belangrijk dat je ze goed meeneemt in het proces, ondanks hun beperking.”*

Wel ziet Femke dat de hulpverlening tegenwoordig al een stuk beter toegerust is: *“Bij mijn vader werd vroeger vooral de negatieve kant belicht, waardoor hij dacht: ‘Ik doe toch alles fout.’ Dat maakte hem boos en gefrustreerd, waardoor hij zich tegen de hulpverlening keerde. Gelukkig zie ik nu in mijn werk dat er meer wordt gekeken naar wat wél goed gaat en hoe we dat kunnen versterken. Ouders krijgen dan het gevoel: ‘Ik doe wél iets goed, ik kán wél iets’, en dat geeft hen vertrouwen. Als je dat met een ouder kunt bespreken, kun je daarna ook de zorgen met hen delen. Dan zien ouders dat een jeugdbeschermer echt probeert te helpen.”*

Heb je naar aanleiding van dit artikel vragen? Mail ons op onderzoek@pvj.nl.

LITERATUUR

- Balje, V. M., van Nieuwenhuijzen, M., Branje, S., Gabriëls, A., & Harder, A. (2023). *Uithuisplaatsing en terugplaatsing: Succes- en belemmerende factoren. Eindrapportage Stichting Pro Juventute Amsterdam*. <https://www.projuventute-amsterdam.nl/fileupload/231214SPJAeindrapportagedef.pdf>
- Nederlands Jeugdinstituut. (z.d.). *Maatregelen jeugdbescherming*. <https://www.nji.nl/jeugdbescherming/maatregelen>
- van Diggelen, B. (2022). Column Words Matter: Het gebruik van het label licht verstandelijke beperking in de hulpverlening. *LVB Onderzoek & Praktijk*, 20(1), 44-45. <https://www.kenniscentrumlvb.nl/product/tijdschrift-lvb-onderzoek-praktijk-voorjaarsnummer-2022-jaargang-20-nr-1/>